

MINISTERIE VAN DEFENSIE
Militaire Inlichtingen Dienst

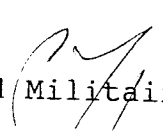
Postbus 20701
2500 ES Den-Haag
Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:
Zie Verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/93/095/1469	28 april 1993

Onderwerp:
Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 30/93)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd

Hoofd Militaire Inlichtingendienst

Commødore ✓

Bijlagen
één

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
Den-Haag

Doorkiesnummer
070 - 3 18 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/93/095/1469
d.d. 28 april 1993

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken

t.a.v.

AMAD

Intern:

HMID

HSV

HMA

HPEA

MA-D

Archief

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

30/93

(Afgesloten 281600 APR 1993)

Bosnië-Herzegovina

De leider van de Bosnische Serviërs, Karadzic, heeft ontkend dat de verwerping van het vredesplan door het Bosnisch-Servische parlement eerder deze week een volledige afwijzing van de bemiddeling door EG en VN inhoudt. Het vredesplan zal onderwerp zijn van een referendum dat op 15 en 16 mei zal worden gehouden onder de Bosnisch-Servische bevolking. Waarschijnlijk hoopt Karadzic op deze wijze (verdergaande) westerse strafmaatregelen uit te stellen. Het is ook denkbaar dat Karadzic, die vermoedelijk in samenwerking met de Servische regering een poging heeft gedaan het parlement toch tot instemming met het vredesplan te bewegen, hoopt dat de parlamentsbeslissing door het referendum alsnog kan worden omgebo- gen. De kansen daarop lijken echter klein.

Gisteren hebben Serviërs vanuit UNPA-noord (Kroatië) een aanval uitgevoerd op het aangrenzende Bosnische gebied rond Bihac. Dit is opmerkelijk, met name van- wege het grensoverschrijdende karakter van deze operatie. De Kroatische Serviërs hebben eerder aangegeven bevreesd te zijn voor een Kroatische aanval op (een van) de UNPA's. Tegen deze achtergrond ligt het niet voor de hand militairen in te zetten voor een aanval in Bosnië-Herzegovina.

Volgens UNPROFOR-berichtgeving betreft het een aanval door Bosnische Serviërs, die vorig jaar uit de omgeving van Bihac waren verdreven door Kroatische eenhe- den. De Serviërs hebben nu kennelijk een poging gedaan om de betreffende gebie- den te heroveren. Hoewel de Bosnische en Kroatische Serviërs ernaar streven ook hun militaire operaties nauwer op elkaar af te stemmen, is er vooralsnog geen reden om te twifelen aan de uitspraak van Karadzic, dat het Bosnisch-Servische leger niet betrokken is bij de gevechten in deze regio. Anderzijds is het, ge- zien de sterkte van de betreffende Servische strijdmacht (tenminste 150 man, on- der meer uitgerust met enkele tanks) waarschijnlijk dat deze tenminste passieve steun heeft ontvangen van autoriteiten van de Krajina. Daarbij kan bij hen de overweging een rol hebben gespeeld dat een dergelijke aanval de (toch al gerin- ge) kansen dat het Vance-Owenplan alsnog zal worden uitgevoerd, nog verder ver- mindert. Volgens dat plan zou de Krajina geografisch geïsoleerd blijven van Ser- vië.

Ondanks het relatief kleinschalige karakter van de operaties bij Bihac kunnen zij escalerend werken. Zo kunnen de door Moslims en Kroaten aangekondigde tegen- aanvallen eveneens een grensoverschrijdend karakter krijgen en daardoor de vei- ligheidssituatie in Kroatië beïnvloeden. Ook heeft de bevelhebber van UNPROFOR, Wahlgren, zijn eenheden rond Bihac opdracht gegeven op te treden tegen eventuele schendingen van de mensenrechten.

Gisteren was ook sprake van zware gevechten in oost-Bosnië, met name bij Tuzla en in het Sava-dal. Dit onderstreept dat de Bosnische Serviërs zich vooralsnog willen concentreren op het verstevigen van hun posities rond de door hen gewens- te Posavina-corridor tussen het oosten en het westen van Bosnië-Herzegovina. Daarnaast meldden de Bosnische media Servische beschietingen op Gorazde, dat evenals Srebrenica is gelegen in onder het Vance-Owenplan aan Moslims toebedeeld

gebied in oost-Bosnië. Het opperbevel van de Bosnische Serviërs heeft van UNPROFOR geëist uiterlijk op 7 mei het door hen belegerde Srebrenica te demilitariseren en vervolgens te ontruimen. In tegenstelling tot eerdere oproepen werd ditmaal gedreigd met represailles, die neer zouden komen op het volledige isolement van Srebrenica.

Opmerkelijk is overigens dat Karadzic eerder deze week had gesteld geen bezwaar te hebben tegen een (beperkte) versterking van UNPROFOR in Srebrenica. Reeds in het verleden waren er aanwijzingen voor verdeeldheid tussen Karadzic en de militaire leiding van de Bosnische Serviërs, met name opperbevelhebber Mladic. Deze verwijt Karadzic een tweeslachtige opstelling en meent dat de president te zeer geneigd is toe te geven aan het Westen. Het is niet uitgesloten dat Karadzic de gemelde toezegging overigens met name heeft gedaan om de internationale druk op de Bosnische Serviërs te doen afnemen. Gezien de uitslag van de jongste parlementsitting lijkt echter een meerderheid van de Bosnisch-Servische politieke leiding meer op de lijn van Mladic te zitten.

Een aantal ambassadeurs in de Veiligheidsraad heeft zich ervoor uitgesproken meerdere Moslim-steden in oost-Bosnië uit te roepen tot veiligheidszone, evenals vorige week het geval was met Srebrenica. Dit zou in hun visie mogelijke nieuwe Servische agressie tegen deze steden kunnen voorkomen.

De gevechten tussen Kroaten en Moslims in centraal-Bosnië zijn ondanks het eerder deze week gemelde bestand weer opgelaaid. Zij lijken in toenemende mate plaats te vinden in volgens het ontwerp-vredesplan aan de Kroaten toebedeelde gebieden. De Kroatische minister van Defensie Susak heeft gesteld dat de situatie van de Bosnische Kroaten rampzalig is. Volgens hem zijn hier en daar zelfs Kroaten naar door Serviërs beheerst gebied gevlucht om te ontkomen aan wat Susak omschreef als "Moslim-agressie". Hij wees erop dat deze situatie de gezamenlijke verdediging tegen de Serviërs doorkruist, omdat dezen nu met name aan de weg van Ploce (aan de Kroatische kust) naar Sarajevo strategisch gelegen plaatsen dreigen in te nemen. Susak weet de strijd aan de opstelling van de Bosnische opperbevelhebber Halilovic en stelde dat er geen problemen zijn met Bosnische troepen die niet onder bevel van Halilovic staan. Deze uitspraken van Susak lijken met name van politiek-propagandistische aard. Hij wil onderstrepen dat de Moslims verantwoordelijk zijn voor de strijd tussen hen en de Bosnische Kroaten. Daarnaast wil hij met zijn verwijzing naar troepen die zich aan het bevel van Halilovic onttrekken de verdeeldheid in het Moslim-kamp stimuleren.

Volgens het gezaghebbende Kroatische dagblad "Vjesnik" bezit de Bosnische president Izetbegovic feitelijk geen macht meer buiten Sarajevo. Dit zou volgens Vjesnik blijken uit het feit dat Izetbegovic geen einde heeft kunnen maken aan de strijd tussen Moslims en Kroaten. Dit zou erop wijzen dat extremistische Moslims een eigen politieke koers weten door te zetten. Ook met dergelijke uitlatingen pogen de Kroaten de verantwoordelijkheid voor de gevechten aan Moslimzijde leggen en reeds bij voorbaat redenen aan te geven waarom zij zich niet aan het onlangs met Izetbegovic gesloten staakt-het-vuren kunnen houden.

Volgens het Franse weekblad "L'Express" heeft Izetbegovic geheime akkoorden gesloten met een aantal islamitische landen, waaronder Turkije, Saoedi-Arabië en Iran. Deze zouden hem fondsen hebben verschaft van meer dan een miljard US dollar en bovendien wapens en vrijwilligers ter beschikking hebben gesteld. De twee eerstgenoemde landen zouden hieraan echter de voorwaarde hebben verbonden dat Izetbegovic geen hulp zou vragen aan Iran, dat volgens L'Express door hen als te extremistisch wordt beschouwd. Dit zou Izetbegovic er echter niet van hebben weerhouden ook met Teheran overeenkomsten te sluiten. De melding van L'Express kan niet worden bevestigd, hoewel er inderdaad sprake is van politieke onenig-

heid tussen de drie genoemde landen. De door L'Express genoemde omvang van de steun aan Bosnië-Herzegovina lijkt echter te hoog.

Kroatië

Hoewel momenteel de meeste aandacht is gericht op Bosnië-Herzegovina, blijft ook in Kroatië sprake van een gespannen situatie. Rond een aantal Dalmatische havensteden, waaronder Sibenik en Dubrovnik, vinden regelmatig beschietingen plaats tussen Serviërs en Kroaten. Eerstgenoemden lijken daarmee met name terreur onder de bevolking te willen zaaien. De burgemeester van Sibenik heeft aan gemeld dat de bevolking van de kuststeden dergelijke aanvallen niet lang meer kan aanvaarden. Door kringen rond werd onderstreept dat vanuit de Kroatische bevolking druk wordt uitgeoefend op de regering om gewapenderhand een einde te maken aan het Servische optreden in het kustgebied.

Spanningen blijven ook bestaan rond UNPA-noord, waar de afgelopen dagen eveneens herhaaldelijk artillerieduels zijn gemeld. Vorige week werd een Tsjechisch UNPROFOR-militair gedood tijdens beschietingen in de omgeving van Gospic. Het is niet duidelijk welke partij voor dit incident verantwoordelijk was, maar de Kroatische liaison-officier had kort tevoren opgave gevraagd van de UNPROFOR-posities. Het meest voor de hand ligt dat de Kroaten de Servische stellingen hebben beschoten met als doel Servisch vuur op de VN-macht uit te lokken.

Servië/Montenegro

Zoals gesteld heeft zowel de "Joegoslavische" als de Servische regering de afgelopen dagen geprobeerd de Bosnische Serviërs te bewegen tot aanvaarding van het VN-vredesplan. Ook de Montenegrijnse regering heeft met dit plan ingestemd. Dat deze inspanningen genegeerd zijn, kan leiden tot groeiende spanningen tussen de Bosnische Serviërs en Servië, die tot gevolg kunnen hebben dat Belgrado de economische en militaire steun aan de Bosnische Serviërs zal verminderen.

De controverse tussen voor- en tegenstanders van het Vance/Owen-vredesplan heeft ook tot politieke verdeeldheid in Servië zelf geleid. De opstelling van de Servische en "Joegoslavische" regeringen is fel bekritiseerd van nationalistische zijde, met name door de Servische Radicale Partij, wier leider Seselj wordt gezien als de aanvoerder van de extreem-nationalistische stroming in de Servische politiek, maar ook door oppositieleider Draskovic. Dit alles kan consequenties hebben voor de Servische socialisten, die sinds de verkiezingen van december j.l. niet meer de absolute meerderheid in het parlement bezitten en die afhankelijk zijn van gedoogsteun van met name de Radicale Partij.

Owen heeft de afgelopen dagen "Joegoslavië" opgeroepen de militaire hulpverlening aan de Bosnische Serviërs stop te zetten. Hij dreigde met luchtaanvallen op de aanvoerwegen vanuit Servië voor het geval deze steun zal worden voortgezet. De oproep van Owen kan echter, gezien de Servische afkeer van buitenlandse "dictaten", juist contra-productief werken en de Bosnische Serviërs en Servië dichter tot elkaar brengen.

Internationale vredesinspanningen

De Russische president Yeltsin heeft gesteld dat het Vance/Owenplan het enige uitzicht biedt op vrede in Bosnië-Herzegovina. Hij riep de Bosnische Serviërs op het plan alsnog te ondertekenen en onderstreepte dat zijn land geen bescherming zal bieden aan "degenen die zich verzetten tegen de wil van de internationale gemeenschap". In dat kader wees hij op het belang van eensgezindheid in de Veiligheidsraad. Kennelijk wil Yeltsin, nu de uitslag van het referendum in Rusland bekend is, de (Bosnische) Serviërs duidelijk maken dat hij niet zijn veto zal uitspreken om internationale besluitvorming over verdergaande (militaire) maatregelen met betrekking tot Bosnië-Herzegovina onmogelijk te maken. Vóór het referendum was hierop, ook door de Russische delegatie in de Veiligheidsraad, ge-

zinspeeld. Daarbij werd verwezen naar de groeiende invloed van de Slavisch-nationalistische stromingen in het Russische parlement.

De Hongaarse regering heeft ten overstaan van buitenlandse diplomaten onderstreept dat zij de versterkte sancties tegen "Joegoslavië" die eerder deze week van kracht zijn geworden, loyaal zal uitvoeren, maar dat zij vreest voor de politieke en economische gevolgen ervan. Zo werd benadrukt dat de Hongaarse industrie geschaad wordt door het verbod op scheepvaart over de Donau. Ook werd gewezen op de mogelijke gevolgen van de sancties voor de Hongaarse minderheid in de Servische, voormalig autonome provincie Vojvodina, die zou kunnen worden getroffen door represailles als Hongarije strak de hand houdt aan het sanctieregime. Informeel werd aangegeven dat Hongarije de indruk heeft dat het "Servische kamp" over het algemeen aan de winnende hand is. Tenzij de internationale gemeenschap bereid is tot krachtdadig militair ingrijpen, hetgeen de Hongaarse regering zegt te betwijfelen, dreigt in de hongaarse visie het perspectief dat men na beëindiging van de strijd wordt geconfronteerd met een vijandig en militair sterk buurland.

Conclusie/voorzicht

De gevechten in oost-Bosnië laaien weer op, waarschijnlijk als gevolg van het streven van de Bosnische Serviërs hun posities te verbeteren rondom de door hen nagestreefde corridor tussen het oosten en het westen van de republiek. Daarnaast moet rekening worden gehouden met een heropleving van de strijd in het door het Vance-Owenplan aan de Moslims toegewezen gebied rond Srebrenica en Gorazde, al lijken nieuwe operaties rond Srebrenica een conflictpunt tussen de politieke en militaire leiding van de Bosnische Serviërs. De Servische acties in het westen van Bosnië-Herzegovina vinden vermoedelijk plaats zonder goedkeuring van de Bosnisch-Servische regering, al is medewerking van Kroatisch-Servische zijde waarschijnlijk. Ondanks het relatief kleinschalige karakter van deze operaties kunnen zij destabiliserend werken.

Ook in Kroatië blijft sprake van een gespannen situatie, die bij vrijwel alle UNPA's op korte termijn kan leiden tot een nieuwe escalatie van de gevechten.

De Russische president Yeltsin heeft de Bosnische Serviërs opgeroepen het Vance-Owenplan alsnog te aanvaarden. Hij heeft hen duidelijk gemaakt dat Rusland geen gebruik zal maken van het vetorecht om verdergaande militaire stappen tegen hen onmogelijk te maken.